

REIN MARANDI – 80

Dr Rein Marandi tutvustab Eesti Sõjaveteranide Sõprusühingu arhiivi arhivaar Tõnu Viilpilile. Stockholm, suvi 2000. Foto Peep Pillak

Rein Marandi (1935. aastani Müürmann) sündis Tallinnas 8. veebruaril 1921. aastal majaomaniku pojana. 1940. aastal lõpetas ta Jakob Westholmi Poeglaste Gümnaasiumi ja alustas seejärel Tartu Ülikoolis matemaatikaõpinguid. 1942. aastal otsustas ta õigusteaduskonda üle minna. 1943. aasta kevadel ähvardas sundmobiliseerimine Saksa sõjaväkke: oli valida, kas minna Eesti Leegioni või Wehrmachi abiteenistusse. Sõpradega asja arutades otsustati kolmanda võimaluse kasuks – Soome. Augusti lõpus Soome jõudes astus Rein Marandi vabatahtlikuna armeesse, nii nagu rohkem kui kolm tuhat teist Eesti noormeest. Väljaõppe sai ta Jalkalas nn Vallila pataljonis JR 47/III, kuhu koondati Eesti vabatahtlikke. Novembris–detsembris oli Rein Marandi rindel Rajajõe lõigus. 1943. aasta detsembri lõpus avastati tal koputuberkuloos ja ta saadeti ravile. Pärast Soome-Vene vaherahu sõlmimist sõitis Rein Marandi Eestisse, kus otsustas siirduda koos perega tagasi Soome. Ta vabastati sõjaväeteenistusest 18. septembril 1944, misjärel tuli lahkuda Soomest Rootsi.

Aastatel 1945–1952 õppis Rein Marandi Uppsala Ülikoolis ja lõpetas sealse filosoofiateaduskonna kandidaadikraadiga. 1959. aastal sai Rein Marandi Uppsala Ülikoolis litsentsiaadikraadi riigiteaduse alal ja 1964. aastal sai ta Helsingi Ülikooli poliitikateaduste doktoriks tööga "Naapurin silmin – Suomen jatkosota 1941–1944 Ruotsin sanomalehtikeskustelussa" (Porvoo–Helsinki 1964), mis hiljem ilmus ka rootsi keeles: "Med grannens ögon. Finlands fortsättningskrig 1941–1944 i Svensk pressdiskussion" (1970). Aastatel 1960–1971 ja 1976–1986 töötas Rein Marandi Rootsi *Rikstagi* raamatukoguhoidjana, vahepealsetel aastatel oli ta arhivaar Uppsala Ülikooli Riigiteaduse Instituudi pressiarhiivis. Rein Marandi on võtnud aktiivselt osa Eesti pagulaste tegevusest Rootsis. Aastatel 1954–1964 kuulus ta Vaba Eesti toimetusse. Samuti on ta olnud ajalehe Teataja toimetuse liige ja 1954. aastal ka lehe tegevtoimetaja. Aastatel 1976–1977 oli Rein Marandi Balti Instituudi eesotsas. Samuti on ta olnud Eesti Rahvusfondi kirjastustoimkonna liige ja Uppsala Eesti Üliõpilaskonna välistoimkonna esimees. Akadeemiliselt kuulub Rein Marandi üliõpilasseltsi "Põhjala". Dr. Rein Marandi on Rootsi Eesti Teadusliku Seltsi ja Eesti Teadusliku Instituudi liige, samuti kuulub ta kodumaal tegutsevasse Eesti Akadeemilisse Sõjaajaloo Seltsi.

Rein Marandi uurimistöo on keskendunud lähiminekule. Ta on avaldanud uurimusi põhiliselt Eesti ja Soome poliitilisest ajaloost. Sulge on teda ajendanud haarama ka pagulaselu ja kodumaa poliitilised küsimused. Üks suurimaid Rein Marandi viimasel ajal ilmunud uurimistöid on kahes osas välja antud "Must-valge lipu all. Vabadussõjalaste liikumine Eestis 1929–1937" (Uppsala, I 1991, II 1997). Rein Marandile kui tõsisele teadusemehele on iseloomulik, et olles küll ise üks soomepoistest, ei ole ta kaldunud nn kolmandast võimalusest kirjutades romantilistesse ilustustesse, vaid püüdnud näha asju kogu nende mitmekeesisuses – isegi kui teised tavatsevad neist vaikides mööda libiseda. Dr Rein Marandiga ajaloolase-arhivaarina suheldes olen imetlenud tema kolleegiaalset tähelepanelikkust ja abivalmidust, tasa-kaalukust ja delikaatsust oma seisukohtade esitamisel. Selle tagamaad saavad mõistetavaks, kui õnnestub kuulata Rein Marandit klaveril musitseerimas.

Peep Pillak